

Trafikanalys Rapport 2022:14 Förslag som leder till transportsektorns klimatomställning

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner

- välkomnar en bred utredning om reduktionsplikten i kombination med hur utsläppshandelssystem kan användas framöver.
- välkomnar betänkandets inriktning för ett mer transporteffektivt samhälle.
- är positiva till förslaget om att främja den inhemska biodrivmedelsproduktionen och förstärka industriklivet.
- är tveksamma till utredningens förslag om att införa ytterligare ett förhandlingsorienterat arbetssätt inom samhällsplaneringen.
- är positiva till förslaget om att sänka den generella hastigheten i tätbebyggt område till 40 km/h.
- välkomnar en översyn och förtydligar i skrivningar i de av utredningen nämnda förordningarna samt Trafikverkets instruktion som stärker en mer ändamålsenlig tillämpning av fyrstegsprincipen.
- är positiva till förslaget att stadsmiljöförordningen blir tillämplig även för hållbara godstransporter.
- är positiva till förslaget att utreda behov, möjligheter och konsekvenser av att införa ett system för tillträde till laddning i Sverige.
- anser att det är intressant att dela upp miljözon klass 3 i en för lastbilar och bussar och en för personbilar.
- välkomnar en energieffektivisering av Gotlandstrafiken som inte gör avkall på den upparbetade tillgängligheten till och från Gotland.
- välkomnar förslaget om att ökade miljökrav för upphandlat flyg.
- välkomnar förslaget om att utreda investeringsstöd för framdragning av el för elflyg.
- anser att det kan vara intressant att utreda något slags stöd för fossilfria flygplanstyper eller möjligheter till att hyra.
- ser positivt på en översyn som möjliggör en differentiering och styrning parkeringsavgifter som kan baseras på lokala prioriteringar.

Förbundets ställningstagande

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) ser det som angeläget med insatser inom flera områden för att kraftigt minska samhällets klimatpåverkan på effektiva sätt som även säkerställer andra nyttor. Flera av utredningens förslag handlar om att ta fram ett förbättrat kunskaps- och beslutsunderlag vilket SKR generellt kan instämma i behovet av. De förslag som har nära koppling till kommuner och regioner kommenteras nedan.

Relevanta ämnen och frågor återkommer i flera utredningar

Precis som Trafikanalys tar upp finns ett antal utredningar och regeringsuppdrag som har bärighet på de frågor som behandlas i redovisningen från Trafikanalys. Vissa är redan redovisade medan andra kommer att redovisas kommande månader. SKR har lämnat yttrande på bland annat *Rätt för klimatet* (SOU 2022:21)¹ vilket hänvisas till i ett flertal av punkterna nedan. Det är ett yttrande som med fördel kan läsas tillsammans med detta yttrande utifrån att flera frågor är närbesläktade med flera delar av föreliggande förslag från Trafikanalys. Det kan behövas en samlad dialog framöver för att klara ut för- och nackdelar med alla de olika närliggande förslag som presenterats och de som kommer att presenteras från olika utredare och myndigheter.

Kommentarer utifrån samma turordning och rubriksättning som i underlag från Trafikanalys:

En bred utredning om reduktionsplikt och/eller utsläppshandelssystem

SKR välkomnar en bred utredning om reduktionsplikten i kombination med hur utsläppshandelssystem kan användas framöver. I yttrande över *Utfasningsutredningen* (2021:48) ställde sig SKR bakom att ett målår sätts för utfasning av fossila drivmedel. I samma yttrande framfördes också att SKR ”*motsätter sig att skatteundantag för flytande rena och höginblandade biodrivmedel tas bort och att dessa förs in i reduktionsplikten*”. Kollektivtrafiken har en mycket hög användning av rena drivmedel och den bör inte beskattas så att kostnaden för dessa blir högre än för reduktionspliktiga drivmedel.

Inför ett transporteffektivt samhälle som en transportpolitisk princip

SKR välkomnar betänkandets inriktning för ett mer transporteffektivt samhälle. Detta har framförts och utvecklats i yttrandet över utredningen *Rätt för klimatet*. SKR har tidigare framfört synpunkter på hur infrastrukturplaneringen i Sverige skulle kunna fungera bättre, både i ett riktat ställningstagande om utvecklingen av infrastrukturplaneringen² och i flera remissvar, bland annat SKRs yttrande över betänkandet *Stärkt planering för en hållbar utveckling* (SOU 2021:23)³.

¹ Slutbetänkande - Rätt för klimatet (SOU 2022:21), ärende SKR 22/00865, 2022-10-28.

² Ställningstagande om utvecklingen av infrastrukturplaneringen, SKR 2019-03-15

³ Remiss avseende delar av betänkandet Stärkt planering för en hållbar utveckling (SOU 2021:23), ärende SKR 21/00703, 2021-09-17.

Främja den inhemska biodrivmedelsproduktionen genom att införa en riktad kvot för avancerade biodrivmedel i reduktionsplikten och förstärka Industriklivet

SKR är positiva till förslaget om att främja den inhemska biodrivmedelsproduktionen och förstärka industriklivet. Att införa en riktad kvot för att främja den inhemska biodrivmedelsproduktionen kan vara en tydlig signal om att det finns och kommer att finnas en långsiktig efterfrågan på avancerade biodrivmedel. Tillsammans med ett stärkt Industrikliv kan det leda till en ökad inhemsk produktion av biodrivmedel.

En stabil inhemsk produktion av biodrivmedel är dessutom en viktig fråga utifrån rådande världsläge sett till frågan om att i så stor grad som möjligt vara självförsörjande på insatsvaror för såväl kollektivtrafiken som många kommunala verksamheter och andra samhällsviktiga verksamheter.

Paket för effektivitet – Förhandlingsöverenskommelser där kommuner, regioner och staten gemensamt vidtar åtgärder för att bidra till ett transporteffektivt samhälle

SKR är tveksamma till utredningens förslag om att införa ytterligare ett förhandlingsorienterat arbetssätt inom samhällsplaneringen. Det kan få en kontraproduktiv effekt som kan förfördela mindre resursstarka kommuner och regioner. Precis som med olika riktade statsstöd kan ett förhandlingsorienterat arbetssätt leda till ineffektiva lösningar som inte utgår från en helhetssyn. Det finns i närtid flera utredningar som berört frågorna om förhandlingsupplägg. Exempelvis Statskontorets redovisning⁴ i juni 2022 om förhandling som metod och ovan nämnda utredningen *Rätt för klimatet*.

Sänk hastigheten i tätbebyggt område

SKR är positiva till förslaget om att sänka den generella hastigheten i tätbebyggt område till 40 km/h. Det är en justering som överensstämmer med det trafiksäkerhetsarbete som bedrivs av landets kommuner. Det ökar trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter och är i linje med nollvisionen och har därtill positiva effekter på klimatet. Ytterligare sänkning till lägre hastigheter än 40 km/h är ett beslut som kommuner lämpligen tar själva efter bedömning av lokala förutsättningar.

Utöka möjligheterna för statlig medfinansiering av steg 1- och steg 2-åtgärder

SKR välkomnar utökade möjligheter för statlig medfinansiering av steg 1- och 2-åtgärder. SKR ser också positivt på att införa tydligare skrivningar i de av utredningen nämnda förordningarna samt i Trafikverkets instruktion. Det kan stärka en mer ändamålsenlig tillämpning av fyrstegsprincipen. Detta är frågor som även behandlas i yttrandet över utredningen *Rätt för klimatet* samt återfinns inom SKRs *Ställningstagande om utveckling av infrastrukturplaneringen*.

⁴ Förhandlingsuppdrag som metod för att lösa stora samhällsutmaningar, Statskontoret (2022:10)

Gör stadsmiljöförordningen tillämplig för hållbara godstransporter

SKR är positiva till förslaget att stadsmiljöförordningen blir tillämplig även för hållbara godstransporter. I grunden anser SKR att riktade statsbidrag inte är det bästa sättet att hantera lokala och regionala samhällsutmaningar eftersom de gör det svårt att få överblick på systemnivå och det långsiktiga perspektivet saknas. Detta har SKR även utvecklat i tidigare nämnda svar över utredningen *Rätt för klimatet*. SKR är dock, utifrån den form som stadsmiljöavtalen har idag, positiva till att stadsmiljöförordningen blir tillämplig även för hållbara godstransporter. Ett relevant tillägg att göra är att möjliggöra finansiering av utredningar och planeringsbehov och inte endast investeringar.

Underlätta hemmaladdning – Utred tillträde till laddning

SKR är positiva till förslaget att utreda behov, möjligheter och konsekvenser av att införa ett system för tillträde till laddning i Sverige. Frågan om hur fordon på bästa sätt ska kunna laddas där privata parkeringar saknas är viktig att reda ut ordentligt för att göra det lätt för fastighetsägare och kommuner att på bästa sätt kunna bidra till elektrifieringen av personbilsflottan.

Dela upp miljözon klass 3 i en för lastbilar och bussar och en för personbilar

SKR anser att det är intressant att dela upp miljözon klass 3 i en för lastbilar och bussar och en för personbilar. Det skulle ge kommuner en ökad möjlighet att göra lokala anpassningar vilket är positivt. Utifrån dagens regelverk har kommuner inte infört miljözon klass 3 vilket kan bero på farhågor om att i trafiksystemet exkludera vissa invånare som inte har möjlighet att införskaffa exempelvis en elbil. Samma risk finns inte för bussar och lastbilar då ett fåtal av dem ägs av privatpersoner. Därmed kan det finnas anledning för kommuner att införa miljözon klass 3 endast för bussar och lastbilar.

Utveckla klimatkraven i den upphandlade Gotlandstrafiken

SKR välkomnar en energieffektivisering av Gotlandstrafiken som inte gör avkall på den upparbetade tillgängligheten till och från Gotland. Principen om att staten kan gå före i utveckling av upphandlingskrav är god. Sett till de särskilda förutsättningarna som finns för och behovet av god tillgängligheten till och från Gotland bör fokus i detta fall vara på att gå före och driva på utvecklingen av tekniska alternativ. Att än mer fokusera på energieffektiva fartyg och förnybara drivmedel för minskade utsläpp, som inte sker på bekostnad av tillgängligheten till och från Gotland.

Ställ krav på minskad klimatpåverkan vid upphandling av flygtrafik

SKR välkomnar förslaget om att ökade miljökrav för upphandlat flyg. De upphandlingar som funnits fram till idag har bland annat genererat användande av flygplanstyper som borde fasas ut. Detta är som beskrivs i Trafikanalys redovisning

även en EU-fråga. SKR uppskattar den framåsyftande kravställning kring upphandlat flyg som Trafikverket försöker få till stånd utifrån dagens förutsättningar.

Utred ett investeringsstöd för framdragning av el för elflyg

SKR välkomnar förslaget om att utreda investeringsstöd för framdragning av el för elflyg. Det är ett arbete som behöver ske förutsättningslöst och inte låsas för mycket av finansieringslösningar utifrån tidigare statliga initiativ. SKR bidrar gärna i ett kommande utredningsarbete.

Utred stöd till inköp av fossilfria flygplanstyper eller möjlighet att hyra

SKR anser att det kan vara intressant att utreda något slags stöd för fossilfria flygplanstyper eller möjligheter till att hyra. Det kan öka takten i omställningen inom transportsektorn. Det finns dock flera frågor som bör förtydligas inför en sådan utredning. Det handlar exempelvis om motivet och tanken om vem som ska äga flygplan och kopplingar till de linjer som har trafikplikt med mera. Inför en eventuell utredning välkomnar SKR en fördjupad dialog inför formuleringen av uppdraget.

Prissättning av parkering utifrån kommunens egna inriktningar och behov

SKR ser positivt på en översyn av prissättning på parkering som innebär att den kan baseras på lokala prioriteringar. Att Trafikanalys i sin rapport har en analys om att prissätta parkering på ett sätt som bidrar till ett transporteffektivt samhälle uppskattas från SKRs sida. Det är ändamålsenligt att differentiera och styra prissättningen av parkering på ett sätt som bidrar till ett mer transporteffektivt samhälle. Idag får kommunen endast ta ut avgift för parkering i syfte att ”ordna trafiken”. Sammantaget skulle en översyn kunna resultera i att kommuner ges ökade möjligheter att planera trafiksystemet utifrån lokala förutsättningar, exempelvis att styra parkering utifrån lokala prioriteringar, vilket är positivt. SKR anser att regeringen bör arbeta vidare för att förverkliga detta.

Sveriges Kommuner och Regioner

Peter Danielsson